Cože? Bůh?

TO NEMŮŽEŠ MYSLET VÁŽNĚ...

Harald Giesebrecht

Obsah

Varovné slovo pro šťastné křesťany 9

I. Může být Bůh zachráněn?

„Bůh“ musí zemřít! 16
Opuštění víry

No pardon, Hitchensi, to si vyprošujeme! 23
Nejsem žádná rohožka / Nový způsob /
Gándhí následoval Ježíšův příklad /
Krvavá neděle / Úspěch skrze Ježíše /
Když může Gándhí, může i Bůh

Tři slova, která všechno mění 36
Degradující morální zásady křesťanství /
Dawkins a Ježíš

II. Útěk před psychopatickým Bohem

Evangelium psychopatie 42
Je paní Spravedlnost mocnější než Bůh? / Nedosažitelné odpuštění / Nedokáže snést pohled na hřích / Když spravedlnost není spravedlivá

Svedeni a uneseni 52
Únos / Odhalen / Bitva o tebe

Vyžaduje Bůh lidskou oběť? 57
V čem spočívá problém? / Pokyny k záchraně / Boží hněv, který je dobrý / Boží nenásilí na kříži / Proč Ježíš musel zemřít?

Co se stalo s hříchem? 67
Kdo ponese moji vinu? / Když Bůh odpouští / Kdo byl s kým smířen? / Oběť: výdaj, nebo platba? / Město, které bylo zachráněno / Ježíš se za mě obětoval

Musím věřit v peklo? 76
Jak to může někdo pochopit tak špatně? / Sedm verzí pekla / Spravedlnost bez pekla? / Zacheus prožívá Boží spravedlnost / Syn, který se odvážil vrátit se domů / Boží oblíbené zvíře / Zázrak v Jižní Africe

Den soudu v novém provedení 88
Podporuje spasení nedodržování zákona? / Nové pojetí dne soudu / Den soudu / Sen o záchraně mnohých

III. Je Bůh pro tuto práci způsobilý?

Když Bůh přišel příliš pozdě **105**
Když Bůh plakal / Když Bůh neodpovídá / Den D /
Jak všemocný je Bůh? / Dokonale bez lásky /
Boží nedostatek kontroly / Příběh Jóba

Je Bůh strážcem mého bratra? **117**
Kain a Ábel: Když Bůh nezasahuje /
Věž v Siloe: Když se věci prostě přihodí /
Koukol v pšenici: Když přijde nepřítel /
Sodoma: Chceme Boží soud? /
Může snad Boží blízkost poskytnout odpověď?

IV. Jít hlouběji

Do hloubky 1: **Následovat Ježíše bez výhrad** **135**
Do hloubky 2: **Musí Bůh vidět krev, aby odpustil hřích?** **149**
Do hloubky 3: **Byl Ježíš kazatelem ohně a síry?** **165**

Epilog

Podstata křesťanství **185**

Varovné slovo pro šťastné křesťany

Sbor, ve kterém jsem kazatelem, je docela dobrodružný. Před několika lety se zúčastnil ambiciózního projektu. Položili jsme si provokativní otázku: „Věří Bůh z knihy Zjevení v Ježíše?“ Naším záměrem bylo prozkoumat, zda jsou Boží činy ve Zjevení v souladu s životem a skutky Ježíše, jak o nich čteme v evangeliích. Ježíš učil, že lidé by neměli odplácet zlo zlem, neměli by usilovat o pomstu, měli by prokazovat dobro svým nepřátelům a tak dále. Věří autor například těchto slov – „Sestoupil oheň z nebe a pohltil je“ (Zjevení 20,9) – ve stejného Ježíše, který pouze o několik desítek let dříve pokáral své učedníky za to, že na něco takového jen pomysleli? Čteme o tom v Lukášově evangeliu 9,54–56: „Když to uviděli učedníci Jakub a Jan, řekli: ‚Pane, máme přivolat oheň z nebe, aby je zahubil, jako to učinil Eliáš?‘ Obrátil se a pokáral je: ‚Nevíte, jakého jste ducha. Syn člověka nepřišel lidi zahubit, ale zachránit.‘ A šli do jiné vesnice.“

Naše soustředěná pozornost na knihu Zjevení byla náročná jak pro řečníka, tak pro posluchače. Pro některé

účastníky bylo obtížné sledovat všechny podklady, druzí se těšili, až seminář skončí. Přesto v myšlení mnohých z nás došlo k převratu, když jsme zjistili, že Ježíšův sebeobětavý přístup přesně odpovídá způsobu, jakým se Bůh v knize Zjevení vypořádává se zlem. Beránek, který byl smrtelně raněn, zvítězil – jeho konečné vítězství bylo zajištěno obětí sebe samého. Jeho meč není zbraní třímanou v pažích, ale silou vycházející z jeho úst. Krev na jeho rouchu je jeho vlastní krví. Jakmile Boží lid věrně následuje Beránka, svět začíná věřit v Boha. Kdekoli se projevuje „láska ke svým nepřátelům", jež je podstatným rysem Božího charakteru, vzrůstá naděje, že lidé poznají pravou podstatu Boha. Kniha Zjevení mluví o dni, kdy národy a králové tohoto světa budou oslavovat obětovaného Beránka jako Krále králů. Během našeho semináře jsme si dokonce dovolili položit otázku, zda bude člověku, který k tomu nikdy v životě neměl opravdovou šanci, dovoleno činit pokání po Ježíšově druhém příchodu.

Ne všem křesťanům je takovéto experimentální čtení Bible nějak zvlášť příjemné. Poté co jistý sbor v jiné části země začal poslouchat nahrávky těchto seminářů, dostával jsem v telefonních hovorech zvláštní otázky: Bylo to v souladu s pravdou? Co mají znamenat všechna ta „kdyby", „co" a „jestli"? Jak mohu být dále zaměstnán jako kazatel, když jsem si dovolil takové myšlenkové úvahy? Ani nechci domýšlet, co vše se může stát, až si někdo takový tuto knihu přečte.

Nejprve si dovolím zpochybnit učení a formulace, které křesťané považovali za samozřejmost a které milovali po celá staletí. Ale nejsem v tom sám. Dělo se to napříč dějinami. Mezi anglicky mluvícími křesťany v současnosti roste neoanabaptistické hnutí, které zkoumá, zda

je Bůh stejně nenásilný jako Ježíš. Tam, kde Martin Luther učinil ospravedlnění měřítkem a ukazatelem pro víru, životní styl a teologii, tam učinili anabaptisté podobným měřítkem samotný Ježíšův život. Což znamená konec násilí a pomsty jako zvoleného způsobu jednání. Existují však dvě odlišná chápání křesťanského nenásilí. První uvádí, že si můžeme dovolit nepraktikovat násilí a pomstu, protože Bůh to jednoho dne v budoucnu vykoná za nás. Druhé porozumění uvádí, že násilí a pomsta nikdy nejsou udržitelným nebo produktivním řešením, a to ani pro Boha. Neoanabaptistické hnutí aktivně zkoumá tuto druhou alternativu. Jde o myšlenku, kterou nacházejí v životě a učení Ježíše.

Zadruhé, tato kniha si dovoluje ponechat otevřený konec, a to jak svým rozsahem, tak svými závěry. Skládá se z malé sbírky článků zabývajících se určitými tématy, která představují výzvu pro víru mnoha věřících. Je pozváním k dialogu o budoucnosti křesťanské víry. Kdybych čekal, dokud nedokončím a neuzavřu své uvažování a hloubání nebo dokud nebudu úplně spokojen se svými formulacemi, tato kniha by nikdy nebyla vydána. Kdybych se rozhodl zahrnout zde všechny nuance, nedalo by se to číst. Některé čtenáře by mohlo vyprovokovat mé opomenutí různých filozofických a teologických argumentů, které by mohly lépe a detailněji osvětlit rozdíly, které představuji. Jednoduše se musím omluvit, že jsem nebyl schopen zahrnout vše.

Zatřetí, tato kniha využívá provokativní nadsázku, aby jasně poukázala na hlavní myšlenky. Naneštěstí jsem vždy měl sklony k přehánění a nadsázce. Dívám se na ně jako na zkratku k hlavnímu sdělení. Lutherův úderný jazyk ve mně vždy vyvolával nadšení a zároveň

jsem si představoval, že ti, kdo ho znali, pravděpodobně zahlédli jiskru v jeho očích a náznak úsměvu, který mu hrál kolem úst, zatímco zcela bez rozpaků střílel kolem svá přirovnání. Pokud člověk nepochopí toto přehánění a nadsázku, je v nebezpečí, že se tyto texty mohou stát zdrojem nedorozumění a zraněných pocitů. Nicméně za razantním a zjednodušeným jazykem této knihy se skrývá pečlivě studovaná odborná literatura obsahující úhly pohledu, které tu ve většině případů existují již od rané církve.

Koneckonců tato kniha se zaměřuje na skutečně obtížné otázky – otázky, jimiž se každý nutně nemusí chtít zabývat. Pokud jste dnes pevně věřícími a šťastnými křesťany, jste spokojeni se svou vírou a s odpověďmi, které jste už našli, tak možná byste měli tuto knihu odložit, nebyla napsána pro vás. Byla napsána pro lidi, kteří jsou hledající, pro lidi, kteří by rádi věřili v Ježíše, ale zároveň ve svém životě už nejednou hrozili pěstí a křičeli do nebe: „Myslíš to vážně, Bože?"– nebo něco v podobném duchu.

Tato kniha bere vážně neoateistickou kritiku „Boha", kterou nabízejí Dawkins, Hitchens a další. Část knihy se také zabývá tím, jak křesťané s těmi nejlepšími úmysly přisuzovali Bohu určité vlastnosti, které Nový zákon přisuzuje ďáblovi. Kniha také zkoumá a nahlíží na tak strašná zvěrstva, že ani zvolání po Božím vysvětlení nestačí na to, abychom se s tím vyrovnali.

Všechno má svůj správný čas a možná tuto knihu zrovna teď nepotřebujete. Sám jsem se bál toho, co by takové otázky mohly udělat s mou vírou, že jsem je mnoho let radši přehlížel. Nedovolte tedy žádným lidem s dobrými úmysly, aby za vás rozhodli, že teď je ten pravý čas, abyste se pustili do jejího čtení. Rozhodněte se sami.

Pokud se ale rozhodnete si ji přečíst, pak doufám, že moje vlastní cesta skrz ty nejtěžší otázky, které kdy představovaly výzvu a pochybnosti pro mou víru, může být i pro vás nějakou pomocí.

Může být Bůh zachráněn?

„Bůh“ musí zemřít!

Měl jsem najednou pocit, že jsem na nesprávném místě. Cítil jsem se trapně a neschopně. Byl jsem pozván, abych přiletěl z Norska a vedl řadu takzvaně veřejných setkání ve finském univerzitním městě. Tato série dostala provokativní název „Skeptická víra“. Cílem bylo podnítit zvědavost ohledně otázek víry a získat nové přátele a kontakty pro sbor, který mě tam pozval. Sebral jsem tedy odvahu, přečetl si knihu Boží blud od Richarda Dawkinse a uvědomil jsem si, že tato kniha není nic, čeho bychom se měli bát. Skoro jsem byl zklamaný, když jsem zjistil, že člověk, který dokáže psát tak chytré a zábavné texty o přírodovědeckých teoriích, může zároveň předložit takové nepoužitelné argumenty proti víře v Boha. A stejně tak jsem nepovažoval knihy dalších renomovaných ateistů za nějakou výzvu či zpochybnění. A teď jsem stál před malou skupinou lidí doufajících v to, že odstraním všechny logické a myslitelné překážky na cestě k víře a že jim ukážu cestu k radostné víře v Boha, navzdory tomu, že Dawkins a spol. tvrdí opak. Neměl jsem v úmyslu dokázat

existenci Boha. Přál jsem si jen odstranit některé překážky pro ty, kteří si přáli věřit.

V první řadě seděl mladý muž, který vyrostl v církvi, ale který se evidentně stal horlivým Dawkinsovým stoupencem. Nevím, jestli tam byl kvůli svému otci sedícímu vedle něj a jeho touze, aby tato setkání mohla zachránit synovu víru, anebo měl k tomu jiné pohnutky. Každopádně brzy vyšlo najevo, že moje filozofická a vědecká vyvrácení a argumenty proti Dawkinsovi neměly na mladého muže žádoucí účinek. Nedokázal jsem to pochopit. Moje argumenty byly výstižné, jednoduché a logické. Názorné příklady byly energické a zábavné. Moje kritika Dawkinse se zdála být nevyvratitelná.

Při zpětném pohledu si uvědomuji, že jsem mohl trochu zkresleně představit Dawkinse nebo jsem správně neporozuměl tomu, na co se onen mladý muž ptal. Ale změnilo by to něco, kdybych to udělal jinak? V tomto případě by to možná něco změnilo, nicméně velmi často děláme jednu obrovskou chybu: předpokládáme, že lidé skutečně chtějí věřit v Boha, i když tomu tak prostě není. Dawkins nepotřebuje logicky přesvědčivé argumenty. Pokud chcete, aby měl pravdu, pak to, že je zábavným, rétoricky úderným kouzelníkem se slovy, mu bohatě stačí.

Pokud si přečtete knihy a poslechnete si přednášky největších hvězd nového ateismu – Richarda Dawkinse, Christophera Hitchense, Sama Harrise, Daniela Dennetta, Stephena Hawkinga, Victora Stengera, Lawrence Krausse a mnoha dalších – brzy si začnete uvědomovat, že nejde o to, zda je možné, ať už logicky, nebo vědecky, věřit ve Stvořitele vesmíru. Tou hlavní otázkou se stane, zda vůbec chcete být věřícím. A odpovědí od zástupců

tohoto myšlenkového proudu je rezolutní ne! Má-li všemocný Bůh stále ještě nějaký vztah ke svému stvoření, pak odvedl evidentně tak mizernou práci, že každý racionální člověk musí zcela jistě doufat, že ani neexistuje. Přidejte si slova a činy těch, kteří o sobě tvrdili, že hovoří jeho jménem, a tito autoři nevidí absolutně jediný důvod upřednostnit víru před ateismem. Tento postoj vystihuje slavný citát Richarda Dawkinse:

„Bůh ze Starého zákona je pravděpodobně ta nejprotivnější postava v celé beletrii: žárlí, a ještě je na to pyšný; je to malicherný, nespravedlivý, nemilosrdný tvor posedlý ovládáním ostatních; pomstychtivý, krvežíznivý našeptávač etnických čistek; je to rozmarný, nenávistný tyran se zálibou v misogynii, homofobii, rasismu, infanticidě, genocidě, filicidě, šíření chorob, megalomanství a sadomasochismu."[1]

Situaci nijak nezlepšuje ani to, když křesťané začnou poukazovat na evangelium. Tam, kde věřící slyší krásný příběh o tom, že ztraceným hříšníkům je nabízeno spasení, tam slyší novinář a autor Christopher Hitchens pouze příběh o manipulativním zneužívání moci:

„Bůh vymyslí – stvoří – lidský druh, krátce se na něj podívá a rozhodne: ‚Je proti mně ve vzpouře!' Lidský druh neví, jakým způsobem to udělal, ale tohle je jeho verdikt: ‚Jste proti mně ve vzpouře. Jednak jste porušili pravidlo, které jsem vám dal: Nemysli na sebe. Záměrně jste šli a hledali vědění. Nyní jste ve vzpouře. Nyní budete trpět. Budou se vám dít hrozné věci. Stvořil jsem vás a můžu vás zničit. A také to udělám. Přivedu na vás záplavy a mor.' Co to má být? Jsme jako hrozný hmyz nebo hlodavec v laboratoři krutého a hloupého člověka. Může snad existovat něco více nihilistického a odcizujícího?

Chcete-li, mohu to vše shrnout do jediné věty: Abyste věřili [tomuto], musíte sami sebe považovat za lidi stvořené jako nevyléčitelně nemocné, kterým je pak pod hrozbou smrti a věčného mučení nařízeno, že musejí být v pořádku. To není morální."[2]

V další přednášce popisuje křesťanství jako diktaturu: „Dokonce dokáže pošpinit (...) i to nejdůležitější slovo ze všech, slovo ‚láska', tím, že činí lásku povinností, tím, že říká: ‚MUSÍTE milovat, musíte milovat svého bližního jako sebe sama,' což je něco, co ve skutečnosti nemůžete udělat ... [a] neboť musíte milovat někoho, koho se musíte také bát. A tím je nejvyšší bytost, věčný otec, někdo, koho se musíte bát, ale musíte ho také milovat. Pokud v této povinnosti selžete, jste opět zatracený hříšník. To není duševně, morálně ani intelektuálně zdravé.

A to mě přivádí k mé závěrečné námitce... Tohle je totalitní systém. Pokud by existoval Bůh, který by mohl dělat cokoli a požadovat tohle všechno od nás, který by byl věčný a neměnný, žili bychom pod diktaturou, proti níž se nelze odvolat, a pod nadvládou toho, který by se nikdy nemohl změnit, který zná naše myšlenky, může nás usvědčit z myšlenkového zločinu a odsoudit nás k věčnému trestu za takové činy, ke kterým jsme už předem odsouzeni je konat. Po tom všem, co bylo dosud řečeno, a mohl bych dodat mnohem více, je vynikající, že nemáme absolutně žádný důvod domnívat se, že by něco takového byla pravda."[3]

Stručně řečeno: „Bůh není člověk, kterého by bylo snadné mít rád, a my upřímně doufáme, že neexistuje." Nebo jak před několika lety hlásala ateistická kampaň na londýnských autobusech: „Pravděpodobně neexistuje žádný Bůh, tak se přestaň bát a užívej si života."